

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

СЪВЕТ НА ЕВРОПА
ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ПЪРВИ СЪСТАВ

ДЕЛО ОБЕДИНЕНА МАКЕДОНСКА ОРГАНИЗАЦИЯ
„ИЛИНДЕН” И ДРУГИ С/У БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 59491/00)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

19 януари 2006 г.

ВЛЯЗЛО В СИЛА

19/04/2006

Решението става окончателно при наличие на обстоятелствата, упоменати в чл. 44, ал. 2 от Конвенцията. Същото може да е предмет на редакторски преглед.

По делото Обединена македонска организация „Илинден” и други с/у България,

Европейският съд по правата на човека (първи състав), заседаващ в камара, съставена от следните лица:

Г-н К. Л. РОЗАКИС (C.L. ROZAKIS), *Председател*,

Г-н П. ЛОРЕНЦЕН (P. LORENZEN),

Г-жа Н. ВАЙИЧ (N. VALČ),

Г-жа С. БОТУШАРОВА (S. BOTOUSCHAROVA),

Г-н А. КОВЛЕР (A. KOVLER),

Г-жа Е. ШТАЙНЕР (E. STEINER),

Г-н К. ХАДЖИЕВ (K. HALJEV), *съдии*,

и Г-н С. НИЛСЕН (S. NIELSEN), *Секретар на камарата*,

След тайно съвещание проведено на 13 декември 2005 г.,

Постановява следното решение, прието на тази дата:

ОТНОСНО ПРОИЗВОДСТВОТО

1. Делото е образувано по жалба (№ 59491/00) срещу Република България подадена в Съда на 28 март 2000 г. съгласно чл. 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията”) от Обединената македонска организация „Илинден” („Илинден”) и от няколко члена на неговия управителен съвет, г-н Йордан Костадинов Иванов, г-н Борис Георгиев Павлов, г-н Атанас Димитров Урдев, г-н Любчо Кирилов Поповчев, г-н Борис Атанасов Станков, г-н Божидар Костадинов Кириянов, г-н Велик Димитров Христосков, г-н Кирил Серафимов Тилев и г-н Александър Велев Манчев, български граждани родени респективно през 1932 г., 1938, г. 1929 г., 1949 г., 1926 г., 1954 г., 1933 г., 1951 г. и 1964 г. и живеещи в Сандански, Крупник, Благоевград и Петрич («жалбоподателите»).

2. Жалбоподателите не бяха представлявани от адвокат. Българското правителство („Правителството”) беше представлявано от своя агент, г-жа М. Димова от Министерството на правосъдието.

3. Жалбоподателите по-специално твърдят, че отказът на съдилищата в периода 1998-99 г. да регистрират „Илинден” е неоснователен и че причината за това е факта, че неговите учредители принадлежат към малцинствена група.

4. Жалбата е разпределена на първи състав на Съда (правило 52, ал. 1 от Правилника на Съда). В рамките на този състав Камарата, която разглежда делото (чл. 27, ал. 1 от Конвенцията), е образувана в съответствие с правило 26, ал. 1 от Правилника.

5. С решение от 9 септември 2004 г. Съдът (първи състав) обявява жалбата за допустима.

6. Жалбоподателите, за разлика от Правителството, подават становище по съществото на спора (правило 59, ал. 1 от Правилника).

7. На 1 ноември 2004 г. се конституират нови състави в рамките на Съда (правило 25, ал. 1 от Правилника). Делото е възложено на новосформирания първи състав (правило 52, ал. 1 от Правилника).

ОТНОСНО ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО

8. „Илинден” е организация със седалище в югозападната част на България, в част известна като Пирински регион или Пиринска Македония - като географската област.

A. Отказът за регистрация на „Илинден” в периода 1990-91 г.

9. „Илинден” е учреден на 14 април 1990 г. Целите на организацията, съгласно решението за учредяване и програмата ѝ, са "да обедини всички македонци в България на регионална и културна основа" и да постигне "признаване на македонското малцинство в страната". Съгласно членове 8 и 9 от устава, организацията няма да засяга териториалната цялост на България и "няма да си служи с насилствени, брутални, нечовешки или незаконни средства".

10. През 1990 г. „Илинден” подава искане за регистрация, което е отхвърлено. В хода на процедурата по регистрация Окръжният съд в Благоевград и Върховният съд разглеждат устава, програмата и други писмени доказателства.

11. С решения от юли и ноември 1990 г. и март 1991 г. съдилищата се произнасят, че целите на „Илинден” са насочени срещу единството на нацията, че то проповядва национална и етническа омраза и че поставя в опасност териториалната цялост на България. В тази връзка регистрацията на „Илинден” би била в противоречие с членове 3, 8 и 52, ал. 3 на действащата по това време Конституция от 1971. В частност целите на сдружението включват "политическото развитие на Македония" и "единна, независима македонска държава". В допълнение на това, сдружението заявява в жалбата си пред Върховния съд, че "македонският народ не [би] приел българско, гръцко или сръбско господство. На фона на останалия материал, формалната декларация в учредителния договор, че сдружението няма да изложи на опасност териториалната цялост на България, изглежда несъстоятелна.

12. Върховният съд с решение от 11 март 1991 г. счита, *inter alia*, следното:

“По-долните съдилища правилно са установили, че целите на [„Илинден”] съгласно нейния устав и програма, са насочени срещу единството на нацията... [Материалът по делото] показва, че [„Илинден”] се опитва да разпространи сред българското население и по-специално в определен географски регион идеите на македониизма. [Тези идеи] предполагат ‘денационализацията’ на българското население и превръщането му в македонско такова... Следва да се счита, че [„Илинден”] е насочена срещу единството на нацията и поради това е забранена по силата на член 35, ал. 3 от Конституцията от [1971]...”

В. Мероприятия, организирани от „Илинден”

13. През периода 1990-2003 г. „Илинден” се опитва да организира на определени дати през април, август и септември на различни места в Пиринска Македония чествания на исторически събития. Почти всички събирания за честване са забранени от властите най-често поради факта, че организацията не е регистрирана. В някои случаи, поради същата причина, съдилищата отказват да разгледат жалбите срещу подобни забрани (за периода 1994-97 г. вж. *Станков и Обединена македонска организация „Илинден” срещу България* [*Stankov and the United Macedonian Organisation Ilinden v. Bulgaria*], номера 29221/95 и 29225/95, пар. 21, 25, и 29-30, ЕСПЧ 2001-IX; за периода 1998-2003 вж. *Обединена македонска организация „Илинден” и Иванов срещу България*, № 44079/98, пар. 12-71, 20 октомври 2005 г.).

С. Отказът за регистрация на „Илинден” в периода 1998-99 г.

14. На 26 октомври 1997 г. жалбоподателите организират среща в Петрич заедно с още седем, осем или девет други лица. Съществуват две версии относно протокола от тази среща. Според първата от тях осемнадесет лица са приели решение за повторно подаване на документите за регистрация на „Илинден”. Според втората версия, седемнадесет лица решават да учредят неправителствена организация под името „Илинден”. И в двете версии е посочено, че присъстващите лица са приели учредителните документи, избрали са управляващ комитет и председател на организацията.

15. Текстът на релевантните членове от устава на сдружението „Илинден” приет на тази среща гласи:

“1. [„Илинден”] е национална македонска организация, изградена на етническа основа и произход ... наследник и продължител на национално освободителната борба на македонската нация ... и на македонските борци, паднали в жертва на тероризма и геноцида на българската държава.

2(1). ”Илинден” признава и уважава териториалната цялост на Република България, нейните закони и Конституция при условие, че те са съобразени с международното право и международните споразумения за правата на човека, основните свободи и правата на малцинствата.

2(2). [„Илинден”] подкрепя международното право [правилата, които уреждат, че] границите между отделни държави могат да бъдат променяни по мирен път чрез преговори.

3. Целите и задачите на [„Илинден”] ... [са] да изразява и защитава гражданските, политическите, националните, социалните и икономическите права на македонците, живеещи на македонска земя под българска окупация (юрисдикция) и на македонците, живеещи в България.

4(1). [„Илинден”] ще защитава македонците, подложени на асимилация от българските националистични политики.

4(2). [„Илинден”] ще търси] признаване статут на културна автономия на Пиринска Македония [с цел да] спре процеса на асимилация на македонците.

...

4(5). [и предоставянето] на автокефален статут на македонската църква в Пиринска Македония с цел прекъсване на асимилационните дейности на българските свещеници.

...

5. [„Илинден”] ще се стреми към ... освобождаване на македонците от чувството на страх от дискриминационните и асимилационни политики на [българската държава].

...

7(2). [За постигането на своите цели „Илинден” ще използва следните средства] ... организирането на мирни събирания, срещи, манифестации и демонстрации...

7(3). Участие в избори чрез номиниране на независими македонски кандидати.

...

8(2). Член на организацията може да стане всеки македонец, както и гражданин от друга етнос.”

16. На 16 март 1998 г. жалбоподателите подават в Окръжния съд на Благоевград заявление за регистрацията на „Илинден”. В съда предоставят екземпляр от първата версия на протокола от срещата на 26 октомври 1997 г. (вж. пар. 14 по-горе). Съдът, установявайки, че един от членовете на управителния комитет не е подписал заявлението за регистрацията и че екземплярът на устава също не е подписан, поканва жалбоподателите да представят надлежно подписани екземпляри на заявлението и на устава. На 6 април 1998 г. един от жалбоподателите подава в съда подписано заявление и неподписан екземпляр от учредителния договор. Съдът инструктира жалбоподателите да представят и екземпляр от решението за учредяването на „Илинден”. На 2 юни 1998 г. в съда е представен неподписан екземпляр на втората версия на протокола от срещата през октомври 1997 г. (вж. пар. 14 по-горе), в която се съдържа и решението за учредяване на „Илинден” и имената на осемнадесетте души, претендиращи да са учредители. Съдебно заседание е проведено на 19

юни 1998 г. На 10 юли 1998 г. в съда е представен екземпляр на втората версия на протокола (вж. пар. 14 по-горе), подписано от петнадесет лица. По време на съдебно заседание, състояло се на 29 септември 1998 г., жалбоподателите заявяват, че тази втора версия е изготвена от адвокат и е подписана от учредителите преди първото заседание от 19 юни 1998 г. Съдът приема документа като доказателство.

17. Окръжният съд в Благоевград се произнася с решение на 2 ноември 1998 г. Той отхвърля заявлението по следните съображения:

“По силата на член 136(1) от Закона за лицата и семейството [от 1949], към молбата за регистрация на сдружението трябва да се приложат] решението за учредяването [и] устава на сдружението, подписан от учредителите...

Членовете на управителния съвет заявяват в молбата за регистрация, че през 1990 на организацията е била отказана регистрация ..., което може да доведе до заключението, че решението за учредяване на „Илинден” е било прието ... най-късно през 1990 г. В подкрепа на това заключение е и първата версия на протокола от 29 октомври 1997 г. Според тази версия, на среща проведена на 26 октомври 1997 г. в Петрич в присъствието на осемнадесет души е бил обсъждан въпросът за повторната регистрация на „Илинден”....

С писмо от 30 април 1998 г. съдът инструктира жалбоподателите да представят решение за учредяването на организацията. В резултат на инструкцията жалбоподателите представят неподписан протокол от 26 октомври 1997 г., в който са отразени различен дневен ред и различни решения. Новият протокол съдържа взетото решение за учредяването на „Илинден”, приемането на устава и избора на управителен съвет. От заглавието на протокола се вижда, че учредители са били седемнадесет души. Допълнителна, подписана версия на този протокол съдържа подписите на петнадесет души. Въпреки че съгласно протокола от 26 октомври 1997 г. решението за учредяването на организацията е взето с единодушие, трима от твърдящите, че са учредители ... не са подписали протокола. Тези лица обаче, са подписали [първата версия на протокола], която съдържа решението за повторната регистрация на „Илинден”. На 29 септември 1998 г. [по време на съдебното заседание] членовете на управителния съвет твърдят, че е имало само една среща, [състояла се] на 26 октомври 1997 г.. Съдът счита, в светлината на тези обстоятелства, че не може категорично да се установи, че на 26 октомври 1997 г. е било взето решение за учредяването на „Илинден”. Не е ясно кои са били учредителите, защото има две версии на протокола от една и съща дата, подписани от различни лица и с различно съдържание. Ето защо липсва един от абсолютно задължителните реквизити посочен в член 136(1) от [Закона за лицата и семейството от 1949 г.] – решение за учредяването на организацията.

Липсва и второто задължително приложение към заявлението за регистрация – уставът на организацията, подписан от учредителите.

На 16 март 1998 г., когато жалбоподателите за първи път подават заявление за регистрация ..., са били инструктирани да представят подписания от учредителите устав. Тази инструкция не е била взета под внимание. Уставът ... с дата 27 септември 1997 г. не е подписан. Жалбоподателите подават заедно с устава и един отделен лист, в който е записано: “Уставът на организация „Илинден” беше дискутиран и приет на учредителната среща на 26 октомври 1997 г.”. Следват само подписите на членовете на управителния съвет.

Представянето на устав на организацията, подписан от учредителите, е абсолютно необходима предпоставка за [регистрация]. Регистрацията на [„Илинден”] трябва да бъде отказана единствено по тази причина – неизпълнение на изискването на член 136(1) от [Закона за лицата и семейството от 1949 г.].

Задно с гореспоменатите [причини за отказ на регистрация], съдът счита за необходимо да отбележи, че има и някои сериозни несъответствия между представения устав на организацията и [българските] закони, което прави регистрацията недопустима.

В член 1 от устава [„Илинден”] се определя като “национална македонска организация, изградена на етническа основа и произход ... наследник и продължител на националноосвободителната борба на македонската нация ... и на македонските борци паднали в жертва на тероризма и геноцида на българската държава”.

Текстът ясно показва, че организацията се възприема като “наследник” и продължител на ... “националноосвободителната борба на македонската нация” ... Смущаващо е пресъздаването на исторически събития, в които българският народ се е борил за защита на националните си интереси [и] за възстановяването на българската държава, в контекста на дейност, която ще се проведе срещу същата тази държава. Остава неясно как една организация може да бъде “наследник” на “падналите в жертва”, но жалбоподателите вероятно са искали да подчертаят, че те имат намерение да водят “националноосвободителна борба” чрез въстания на територията на Република България, а този процес очаквано води до жертви. Така прочетен, член 1 от устава повдига сериозни опасения относно споменатите в член 7 мирни средства за постигане на целите на организацията. Член 2 (1) признава териториалната цялост на страната, нейните закони и Конституция, но при условие: „те да са съобразени с международното право и международните споразумения за човешките права, основните свободи и правата на малцинствата”. Резервите по отношение на териториалната цялост на страната продължават и в член 2(2) от устава, който въвежда концепцията за промяна на границите чрез „преговори”. Целта на организацията – да постигне промяна на границите на България чрез отнемане на територия – е ясно разписана в член 3 от устава, според който [„Илинден”] „изразява и защитава гражданските, политическите, националните, социалните и икономическите права на македонците, живеещи на македонска земя под българска окупация (юрисдикция) и на македонците, живеещи в България”. Използването на термина „окупация” показва, че според жалбоподателите, към Република България насилствено са присъединени „македонски” земи, за чието освобождение те ще водят „национална освободителна борба”. Тази идея е подчертана и в още няколко разпоредби от устава. В следствие на това член 4 говори за защита чрез културна автономия на Пиринска Македония срещу българската „асимиляция”, което приема за даденост, че там населението не е българско, член 5 [говори за] „извеждане на македонците извън” състоянието, при което [са обект на] „дискриминация и асимиляция” от българската държава.

Според член 7 от устава организацията ще провежда мирни събирания, срещи, манифестации и демонстрации с искания за политически права и ще участва в избори чрез номиниране на кандидати. Следователно, въпреки че твърди, че е неправителствена организация, „Илинден” прокламира организирането на политическа дейност по смисъла на член 11, ал. 3 от Конституцията [от 1991 г.] и член 13(3) от Закона за политическите партии [от 1990 г.].

Съгласно член 12, ал. 2 от Конституцията [от 1991 г.] сдруженията не могат да си поставят политически цели и да извършват политическа дейност, присъщи само на политическите партии. Тази забрана е доразвита в член 13(1) и (5) от Закона за политическите партии [от 1990 г.]. Организация, която си поставя политически цели като тези ясно определени от жалбоподателите не може да бъде регистрирана [като такава].

Горепосоченото води до заключението, че отделно от политическия характер на целите и на бъдещата дейност [на организацията], [„Илинден”] е организация насочена срещу суверенитета, териториалната цялост и единството на нацията и към разпалването на национална омраза, която не изключва категорично използването на насилие.

Членове 1, 2, 4, 6, и 7 от устава на организацията съдържат предположения, [че съществуват] македонски етнос [представляващ] малцинство лишено от правата, които са предоставени на всички български граждани съгласно Конституцията [от 1991 г.].

В България няма македонско малцинство. Не съществуват никакви исторически, религиозни, лингвистични или етнически основания за такова твърдение. На практика [такова твърдение], придружено с декларации, твърдящи наличието на „асимиляция, дискриминация и ксенофобия” по отношение на „македонците”, е насочено срещу единството на нацията. Всяка организация, която се ангажира с такава политическа платформа е забранена по силата на член 44, ал. 2 от Конституцията [от 1991 г.]. ...”

18. Управителният съвет на „Илинден” обжалва пред Софийския апелативен съд. Според него Благоевградският окръжен съд нарочно тълкува погрешно устава на организацията. „Илинден” няма политически цели и никога не е имало намерение нито да оспорва териториалната цялост и суверенитет на България, нито да разпалва насилие и етническа омраза. Съдът е отказал регистрация, тъй като погрешно е установил, че уставът предполага съществуването на македонски етнос с малцинствен характер. В допълнение на това, управителният съвет е предоставил нов екземпляр от протокола от учредителната среща на организацията, защото очевидно е имало съмнение за технически проблеми, свързани с документите за регистрация. Той също е представил и списък с подписите на учредителите на „Илинден”, които не са членове на управителния съвет, очевидно, с цел да попълни празнотата, отбелязана от Благоевградския окръжен съд – че уставът на организацията съдържа само подписите на членовете на управителния съвет, а не на всички учредители.

19. С решение от 28 април 1998 г. Софийският апелативен съд отхвърля жалбата. В съответната част от неговото становище е посочено:

“...този съд установи, че липсват предпоставките за вписване на [„Илинден”] в регистъра на неправителствените организации. Първата нередност е, че представеният устав не е подписан от учредителите, така както изисква чл. 136 от Закона за лицата и семейството [от 1949 г.]. Уставът съдържа по-нататък и поредица от текстове, които не позволяват регистрация на организацията.

Съгласно член 1 [„Илинден”] ще бъде „македонска национална организация [основана] на етнос и произход”, а член 8 посочва, че член на организацията може да бъде „само македонец”; такъв вид организация е недопустима и е в противоречие на член 6, ал. 2 от Конституцията [от 1991 г.], който забранява привилегии основани на „националност, етническа принадлежност, произход”...

В член 7 от устава организацията си поставя политически цели, които могат да бъдат преследвани само ако тя е регистрирана [като политическа партия]. Посочените цели, а именно „участие в избори” [и] организиране на „срещи, манифестации и демонстрации” също противоречи на член 12, ал. 2 от Конституцията [от 1991 г.], който не позволява организациите да извършват политически дейности. Правната дефиниция на термина „политическа дейност,” разписана в член 13(3) от Закона за политическите партии, [от 1990 г.] посочва, че в нея точно се съдържа организирането на срещи, демонстрации, събирания и други форми на публична кампания.

Съгласно член 4 от устава организацията ще осъществява дейности, характерни за хора с определено вероизповедание ... : ‘борба за постигане на автокефален статут на македонската църква и прекъсване на асимилационните дейности на българските свещеници’ [; подобни дейности] могат да бъдат осъществявани само от юридически лица с нестопанска цел по чл. 133а от Закона за лицата и семейството [от 1949 г.] и Закона за вероизповеданията [от 1949 г.].

Твърдението на жалбоподателите е, че организацията трябва да бъде регистрирана, защото уставът ѝ не урежда политически цели и организацията не е основана на етническа или на национална основа. Тези твърдения са необосновани. От една страна, представеният устав на организацията не е подписан от учредителите, а това изключва възможността за регистрация ... От друга страна, дейностите, предвидени в устава ... не могат да бъдат осъществявани от такава организация. Това показва, че нередностите в учредяването на организацията не могат да бъдат коригирани чрез представяне на допълнителни доказателства; следователно регистрацията е невъзможна”.

20. Управителният съвет на „Илинден” обжалва законосъобразността на решението пред Върховния касационен съд. Аргументът му е, че Софийският апелативен съд се е заблудил в твърдението си, че създаването на организацията може да доведе до дискриминация. Напротив, това представлява упражняване на основно право. Наред с това, „Илинден” не преследва нито една от дейностите, забранени по силата на член 44, ал. 2 от Конституцията от 1991 г.. Що се отнася до твърдените политически цели и дейности на организацията, те считат, че Софийският апелативен съд е разтълкувал неправилно термина “политическа дейност”: организирането на срещи и манифестации не е прерогатив на политическите партии – такива могат да бъдат организирани от всяка организация или лице. Твърдението на съда, че значението на член 4 от устава на организацията показва намерение за ангажиране с религиозни дейности, е тенденциозно и невярно. В допълнение на това, жалбоподателите се оплакват, че Софийският апелативен съд повтаря заключението на Благоевградския окръжен съд, че те не са представили надлежно подписан екземпляр от устава на

организацията, пренебрегвайки по този начин, новите документи, представени от тях заедно със жалбата срещу решението на последния.

21. Върховният касационен съд се произнася на 12 октомври 1999 г. с решение. Жалбата е отхвърлена по следните причини:

“...Жалбата е необоснована.

[Софийският] апелативен съд е установил, че представеният устав на организацията не е подписан от учредителите, каквото е задължителното изискване на член 136 от [Закона за лицата и семейството от 1949 г.]. На второ място, уставът съдържа поредица от членове, които правят регистрацията на организацията невъзможна. Членове 1 и 8 противоречат на член 6, ал. 2 от Конституцията [от 1991 г.], член 7 [противоречи] на член 12, ал. 2 от Конституцията [от 1991 г.] във връзка с член 13(3) от [Закона за политическите партии от 1990 г.], [и] член 4 [е в противоречие с] член 133а от [Закона за лицата и семейството от 1949 г.].

Решението на [Софийския] апелативен съд е правилно. Заключение, че не са спазени законовите изисквания за регистрация на организацията съответства на документите по делото и в частност на устава на организацията [на „Илинден”].

Организация се регистрира чрез подаване на заявление от управителния съвет, което трябва да бъде придружено с решение за учредяване и устав, подписан от учредителите. Това означава подписан екземпляр от устава, а не отделни списъци и протоколи. [В допълнение на това,] член 6, ал. 2 от Конституцията [от 1991 г.] не позволява никакви привилегии, основани на националност, етническа принадлежност, произход и др. Съгласно член 12, ал. 2 от Конституцията [от 1991 г.], сдруженията не могат да си поставят политически цели и да извършват политическа дейност, характеристики, присъщи единствено и само на политическите партии. Трябва да се вземе под внимание и член 13 от [Закона за политическите партии от 1990 г.].”

D. Отказът за регистрация на „Илинден” в периода 2002-04 г.

22. На 21 октомври 2002 г. „Илинден” отново подава заявление за регистрация в Окръжния съд в Благоевград. С решение от 18 ноември 2002 г. Съдът отказва да регистрира организацията. Неговото становище е следното:

“Доказателствата ... сочат, ... че дейностите на организацията, търсеща регистрация, са насочени срещу суверенитета и териториалната цялост на държавата и срещу единството на нацията. Това е видно от основните цели на организацията ... и от средствата за тяхното постигане...

Начинът, по който те са формулирани ... посочв[а] политическия им характер. ...Организацията заявява, че е наследник и продължител на «национална освободителната борба на македонската нация», включително и на „македонските борци паднали в жертва на тероризма и геноцида на българската държава.” [Уставът на организацията] уточнява, че [организацията] ще зачита териториалната цялост на Република България, но само ако ‘[тя е] съобразени с международното право и международните споразумения за правата на човека, основните свободи и правата на малцинствата’; [че организацията] ще ‘изразява и защитава гражданските, социалните и икономическите права на македонците, живеещи на македонска земя под българска окупация (юрисдикция) и на

македонците живеещи в България.’ [В устава също така] е посочено, че „трябва да бъде спрян процесът на асимилация на Пиринска Македония’. Целта очевидно, е да се изопачи историческата истина и да се игнорира българският характер на определени географски райони [и] да се предизвика открита опозиция на една част от населението срещу друга. Също така, това заплашва и териториалната цялост на страната, докато член 44, ал. 2 от Конституцията [от 1991 г.] забранява на организациите да се ангажират с подобна дейност.

Дори и да се предположи, въпреки [установеното] по-горе, че дейностите на [„Илинден”] не противоречат на Конституцията [от 1991 г.], член 12, ал. 2 от нея казва, че сдруженията не могат да си поставят политически цели и да извършват политическа дейност, характеристики, присъщи единствено и само на политическите партии. От [устава на организацията] ясно е виден политическият характер на целите [на „Илинден”], докато [приложимият закон] постановява, че организациите, които искат да се ангажират с политическа, синдикална или религиозна дейност трябва да се регулират с отделен закон.

Всичко това води до заключението, че това, което се търси, е регистрация на организация, чиито цели са незаконни. Не може да се приеме, че става въпрос за организация, която се стреми към съхраняване на историческите традиции и културното богатство на конкретна общност. ... Без съмнение, реализацията на истинските цели [на „Илинден”] ще бъде за сметка на единството на българската нация [и] суверенитета, и териториалната цялост [на страната], които са обявени за неприкосновени съгласно член 2, ал. 2 от Конституцията [от 1991 г.].”

23. Софийският апелативен съд отхвърля последващата жалба на „Илинден” с решение от 11 юли 2003 г. Съдът счита, че целите на „Илинден” са политически, а това е недопустимо за неправителствена организация. По нататък счита, че целите на „Илинден” са насочени към “изопачаване на историческите истини и игнориране българския характер на определени географски райони, за да се предизвика открита опозиция на една част от населението срещу друга, което застраш[ва] териториалната цялост на страната и единството на нацията и е в нарушение на задължителната разпоредба на член 44, ал. 2 от Конституцията [от 1991 г.]”. Накрая, съдът счита, че е налице нередност по отношение броя на лицата, избраните за членове на управителния съвет на организацията.

24. Жалбата на „Илинден” по законосъобразност пред Върховия касационен съд е отхвърлена по същия начин с окончателно решение от 12 май 2004 г. Съдът е счел, че дейността на „Илинден”, която включва защита на “гражданските, социалните и икономическите права на македонците, живеещи на българска земя и на македонците, живеещи в България”, противоречи на член 44, ал. 2 от Конституцията от 1991 г. Дори и да се предположи, че случаят не е такъв, регистрацията на „Илинден” е невъзможна, защото целите на „Илинден” в действителност са политически, което е изразено в заявленията, че организацията е продължител на “национално-освободителната борба на македонския народ” и че неговите учредители са “духовните наследници на ‘македонските борци,

паднали в жертва на тероризма и геноцида на българската държава”, нещо, което е недопустимо за една неправителствена организация. Накрая, съдът потвърждава заключението на Софийския апелативен съд, че има нередност по отношение броя на избраните за членове на управителния съвет на организацията.

II. ОТНОСИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО

A. Конституцията от 1991 г.

25. Относимите разпоредби в Конституцията от 1991 г. посочват следното:

Член 2, ал. 2

“Териториалната цялост на Република България е неприкосновена.”

Член 6, ал. 2

“Всички граждани са равни пред закона. Не се допускат никакви ограничения на правата или привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние.”

Член 11, ал. 3

“Партиите съдействат за формиране и изразяване на политическата воля на гражданите....”

Член 12, ал. 2

“Сдруженията ... , не могат да си поставят политически цели и да извършват политическа дейност, присъщи само на политическите партии.”

Член 43, ал. 1

“Гражданите имат право да се събират мирно и без оръжие на събрания и манифестации.”

Член 44

“1. Гражданите могат свободно да се сдружават.

2. Забраняват се организации, чиято дейност е насочена срещу суверенитета, териториалната цялост на страната и единството на нацията, към разпалване на расова, национална, етническа или религиозна вражда, към нарушаване на правата и свободите на гражданите, както и организации, които ... се стремят да постигнат целите си чрез насилие.

3. Законът определя организациите, които подлежат на регистрация, реда за тяхното прекратяване, както и взаимоотношенията им с държавата.”

В. Законът за лицата и семейството от 1949 г.

26. Релевантните разпоредби по време на действието на този закон, заменен впоследствие от Закона за юридическите лица с нестопанска цел от 2000 г. (вж. пар. 29 по-долу) и някои други нормативни актове, уреждат създаването, статута и прекратяването на организациите с нестопанска цел. Относителните разпоредби в него са:

Член 133а

“Юридическите лица с нестопанска цел, които извършват дейност, присъща на изповедание, или осъществяват религиозна или религиознопросветна дейност, се регистрират ... , след съгласие на Министерския съвет.”

Член 134

“Сдружението придобива качеството на юридическо лице с вписване в предназначения за това регистър [поддържан] при окръжния съд.”

Член 136(1)

“Вписването на сдружението става по молба на [неговия] управителен съвет, [към която трябва да се приложат] решението за основаването и устава на сдружението, подписан от основателите...”

Член 138

“Сдруженията се управляват [техния] устав, който трябва да съдържа разпоредби относно [тяхното] име, цел, средства...”

Член 146(1)

“...Сдружение може да бъде прекратено и с решение на окръжния съд ако ... дейността му е противна на закона, на устава или на държавния и обществен ред...”

В. Законът за политическите партии от 1990 г.

27. Този закон, който е заменен с нов закон през 2001 г., е уреждал образуването, регистрацията, дейността и прекратяването на политическите партии. Относителните му разпоредби предвиждат следното:

Член 13

“1. Обществена организация, която не е регистрирана като политическа партия, не може да осъществява дейност на политическа партия.

2. Профсъюзна или друга обществена организация, която не е регистрирана като политическа партия, не може да осъществява организирана политическа дейност в предприятия, учреждения и организации.

3. Под организирана политическа дейност се разбира провеждането на митинги, демонстрации, събрания и други форми на публична агитация в

подкрепа или във вреда на политическите партии, както и на кандидати за избори.

4. Когато профсъюзна или друга обществена организация по предходните алинеи очевидно осъществява дейност на политическа партия, окръжният прокурор ѝ предлага да я прекрати или в едномесечен срок да се регистрира като политическа партия.

5. Ако организацията по предходната алинея не прекрати политическата си дейност или в едномесечен срок не се регистрира като политическа партия, ... тя се разпуска ....”

Г. Законът за събранията, митингите и манифестациите от 1990 г.

28. Относителните разпоредби на този закон гласят следното:

Член 2

“Събрания, митинги и манифестации могат да се организират и провеждат от граждани, от сдружения, от политически и други обществени организации.”

Д. Закон за юридическите лица с нестопанска цел от 2000 г.

29. Според чл. 13(1)(3)(б) от този закон, който е влязъл в сила на 1 януари 2001 г. и понастоящем урежда, наред с други неща, дейността на организациите с нестопанска цел, компетентният окръжен съд може да постанови прекратяването на всяко сдружение, което извършва дейност, която противоречи на законите или добрите нрави. По силата на чл. 13(2) решението на съда се постановява по иск на всеки заинтересуван или прокурора.

ПРАВОТО

I. ОБХВАТ НА ДЕЛОТО

30. Съдът отбелязва на първо място, че въпросът, който стои пред него, се отнася единствено до отказа на властите да регистрират „Илинден” през 1998 – 99 г., но не и до предишния отказ на регистрацията през 1990 – 91 г., който бе предмет на жалба, обявена за недопустима от вече несъществуващата Комисия поради неприложимост на Конвенцията с оглед на периода, през който е станал отказът (вж. *Станков, Траянов, Стойчев, ОМО „Илинден”, Мечкаров и др. с/у България* [Stankov, Trayanov, Stoychev, the United Macedonian Organisation Ilinden, Mechkarov and Others v. Bulgaria], жалби № 29221/95, 29222/95, 29223/95, 29225/95 и 29226/95, решение

на Комисията от 21 октомври 1996 г., непубликувано), нито пък до последващия отказ, който е станал през 2002 – 04 г. и е предмет на друга жалба, която към настоящия момент се разглежда от Съда (№ 34960/04).

31. Въпреки това Съдът ще има предвид тези събития както и някои други взаимоотношения между „Илинден” и властите, така както са описани в решенията му по делата *Станков и ОМО „Илинден”* (цитирано по-горе), *ОМО „Илинден” и Иванов с/у България* [*The United Macedonian Organisation Ilinden and Ivanov v. Bulgaria*] (жалба № 44079/98, 20 октомври 2005 г.), *Иванов и други с/у България* [*Ivanov and Others v. Bulgaria*] (№ 46336/99, 24 ноември 2005 г.) и *ОМО „Илинден” – ПИРИН и други с/у България* [*The United Macedonian Organisation Ilinden – PIRIN and Others v. Bulgaria*] (№ 59489/00, 20 октомври 2005 г.) дотолкова доколкото могат да са от значение за настоящето дело.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 11 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

32. Жалбоподателите се позовават на чл. 11 от Конвенцията и твърдят, че отказът на съдилищата да регистрират „Илинден” през 1998 – 99 г. представлява произвол, основава се на изопачено тълкуване на относимите обстоятелства и в действителност не е основано на разпоредби от вътрешното право.

33. Относимите части на член 11 предвиждат следното:

“1. Всеки има право ... на свободно сдружаване....

2. Упражняването на това право не подлежи на никакви ограничения, освен на тези, предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната или обществената сигурност, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето и морала или на правата и свободите на другите. ...”

A. Становищата на страните

1. Жалбоподателите

34. Жалбоподателите твърдят, че чрез отказа да регистрират „Илинден” властите са нарушили правата им по чл. 11 от Конвенцията. Отказът на съдилищата бил основан на умишлено допуснати грешки и неправилно тълкуване на приложимия закон. Ясно било, че правото на свободно сдружаване не можело да бъде ограничавано на основания, различни от предвидените в закона за защитата на националната сигурност и обществения ред, за предотвратяване на безредиците и престъпленията, за защитата на здравето или морала или на правата и свободите на другите.

35. Жалбоподателите смятат, че твърденията на правителството, че „Илинден” е замесена в многобройни инциденти, сблъсъци с

полицията и обругавания на национални символи са клевети. Напротив, всички инциденти, на които се позовава правителството, били провокации на властите, които се опитвали да пречат на регистрацията на организацията. Уставът на „Илинден” не съдържал призови към насилие. „Илинден” не преследвала политически цели, а била замислена като културна и образователна организация. Целите ѝ не били да отрича българския характер на някои географски райони или да предизвика разцепление между различни групи от населението, а да защитава правата и свободите на част от българските граждани. Твърдението на правителството, че целта на „Илинден” е да отцепи Пиринска Македония, не било подкрепено от никакви доказателства. Отказът на регистрацията всъщност се основавал на вижданията на членовете на организацията, които се различавали от официално одобряваните виждания.

36. Наред с това жалбоподателите твърдят, че „Илинден” не е насочена срещу териториалната цялост на България или единството на нацията. Фактът, че уставът ѝ говори за продължаване на „националноосвободителната борба” не можел да промени този извод. Организацията била основана като образователна организация, която щяла да се стреми към постигане на целите си единствено чрез мирни средства. Противопоставянето на държавния геноцид и терор не било незаконно. Напротив, то представлявало национален и международен приоритет. Следователно организация, която си поставяла за цел да се противопоставя на потъпкването на правата на едно национално малцинство и да се стреми да защитава интересите му, не можела да бъде незаконна.

37. Жалбоподателите освен това оспорват предоставените от правителството данни за населението в Благоевградска област. Те твърдят, че официалната политика се състояла в това да се игнорира фактът, че в България съществувало значително македонско малцинство, чиито права били напълно отричани. Една от целите на организацията била да бъдат защитени тези права. Нещо повече, било неясно дали населението в Благоевградска област действително било посочило по един свободен начин своята етническа принадлежност при провеждането на преброяването на населението. Било вероятно много хора да не са се обявили за македонци от страх, че щяло да има неблагоприятни последици, ако го направели.

38. Във връзка с документите, необходими за регистрацията, жалбоподателите признават, че първоначално те са били нередовни в някои отношения, но че пропуските са били отстранени в съответствие с указанията на съда. Жалбоподателите изтъкват, че през 2002 г. отново са опитали да регистрират „Илинден”, този път съобразявайки се изцяло с правно-техническите изисквания на закона, но че Благоевградският окръжен съд отново бил отказал. Жалбоподателите

също така твърдят, че в някои случаи съдилищата допуснали регистрация на сдружения, които не представляли подписан екземпляр от устава си, нито пък протокол от учредителното си събрание.

39. По-нататък жалбоподателите твърдят, че „Илинден” не преследва политически цели и не възнамерява да извършва политическа дейност, която е присъща само на политическите партии. Провеждането на събрания и участието в избори не били изключителни права на политическите партии. Събрания могли да се организират и от частни лица и религиозни общности както и от организации с нестопанска цел.

40. Най-сетне, жалбоподателите осъждат политиката на властите, която се състояла в това да се отрича съществуването на македонско малцинство и да се спъва развитието на Пиринския регион.

2. Правителството

41. Правителството твърди, че ограничението на правото на свободно сдружаване на жалбоподателите не е било неоснователно.

42. По отношение на правното основание, правителството твърди, че отказът да бъде регистрирана „Илинден” се основава на разпоредби на Конституцията от 1991 г. (чл. чл. 12(2) и 44(2)), Закона за лицата и семейството от 1949 г. (чл. 134 сл. сл.) и Закона за политическите партии от 1990 г. (чл. 13).

43. Наред с това правителството твърди, че мерките, от които се оплакват жалбоподателите, преследвали широк кръг от законови цели.

44. На първо място, те били насочени към защитата на националната сигурност и обществения ред и предотвратяването на безредиците и престъпленията. Целите на „Илинден”, както били формулирани в устава ѝ – да продължи националноосвободителната борба срещу българския държавен тероризъм и геноцид – създавали сериозна заплахата за националната сигурност. Фактите по делото *Станков и ОМО „Илинден”* (цитирано по-горе) сочели, че е имало многобройни инциденти, сблъсъци с полицията и обругавания на национални символи, които са се случвали по време на мероприятия, организирани от „Илинден”. Поставени в този контекст, желанието да се вземе участие в политическия живот на страната и наличието на устав, който съдържа призови към насилие, разкривали истинското предназначение на организацията – да се стреми към отцепването на Пиринска Македония от територията на България.

45. На второ място, отказът да бъде регистрирана „Илинден” бил насочен към защитата на правата и свободите на други. Никой не поставял под въпрос правото на поддръжниците на „Илинден” да се самоопределят като македонци. Това показвали и данните от последното преброяване на населението, според които 5071 души (3117 от тях – в Благоевградска област) са се самоопределили като

македонци. Правото на свободно сдружаване обаче следвало да се упражнява по начин, който не засяга правата и свободите на останалите 341173 души в Благоевградска област, които са се самоопределили като българи, турци, роми, арменци, гърци и др.

46. Според правителството отказът да бъде регистрирана „Илинден” се обяснявал с непосредствена обществена потребност и е бил съразмерен на преследваните законови цели.

47. Според чл. 136(1) от Закона за лицата и семейството от 1949 г. регистрацията на едно сдружение се извършва въз основа на заявление, подписано от всички членове на управителния му съвет. Освен това по време на учредителното събрание всички учредители трябва да приемат решение за създаването на сдружението и устав на сдружението и да изберат управителен съвет. Протоколът от учредителното събрание както и приетият устав трябва да бъдат подписани от всички учредители. Едно сдружение може да бъде регистрирано само ако всички тези изисквания са спазени. Въпреки че Благоевградският окръжен съд на два пъти уведомявал жалбоподателите за пропуски в представените от тях документи, те не се съобразили с тези законови изисквания. Благоевградският окръжен съд постановил, че „[с]амо на това основание – несъобразяването с изискванията на чл. 136(1) [от Закона за лицата и семейството от 1949 г.] – регистрацията на [„Илинден”] [следва] да бъде отказана.” Софийският апелативен съд по същия начин стигнал до извода, че императивната норма на чл. 136(1) от Закона за лицата и семейството от 1949 г. не е била спазена. Жалбоподателите не били представили подписан екземпляр от устава, само два отделни документа без юридическа стойност. Върховният касационен съд също стигнал до извода, че предпоставките за извършване на регистрацията липсвали, по-специално поради непредставянето на устава. Тези констатации на националните съдилища сочели, че жалбоподателите не били спазили формалните изисквания на закона. От друга страна, отказът да бъде регистрирана „Илинден” не създавал пречки жалбоподателите да подадат ново заявление. За да бъде избегнат повторен отказ, необходимо е само да бъдат отстранени посочените от съдилищата пропуски, така че представените документи да отговарят на изискванията на закона.

48. По-нататък правителството твърди, че наред със споменатите формални пропуски националните съдилища били основали отказа си да регистрират „Илинден” и на съдържанието на устава на организацията. И трите съдебни инстанции посочили, че някои разпоредби от устава на „Илинден” нарушават Конституцията и законите на България.

49. Така например, според Благоевградския окръжен съд чл. 1 от устава водел до извода, че жалбоподателите възнамерявали да

провеждат националноосвободителна борба на територията на България. Не било напълно ясно дали тази борба щяла да бъде водена с мирни средства. По-нататък, чл. 3 от устава говорел за „окупация” – термин, който в контекста на идеята за продължаване на националноосвободителната борба неизбежно водел до извода, направен от Благоевградския окръжен съд. По този начин уставът сочел, че целите на „Илинден” били насочени срещу суверенитета и териториалната цялост на страната и единството на нацията, което го прави несъвместим с демократичните принципи и конституционните разпоредби.

50. Текстът на чл. 5 от устава безспорно сочел, че целите на организацията щели да бъдат да се бори срещу българската държава, и намеквали, че държавата водела дискриминационна и асимилационна политика спрямо македонците, живеещи в България.

51. Правителството отбелязва, че докато уставът, представен при първия опит за регистрация през 1990 – 91 г., повече наблягал на културните и образователните цели, то в новия устав целите вече били от преобладаващо политически характер. Така например чл. 7 от устава предвиждал сдружението да участва в избори, което противоречало на чл. 12(2) от Конституцията от 1991 г. и чл. 13(1) от Закона за политическите партии от 1990 г.

52. В обобщение, виждането на правителството е, че вмешателството при упражняването на правото на жалбоподателите на свободно сдружаване било законно и необходимо в едно демократично общество с оглед на защитата на националната сигурност и обществения ред, предотвратяването на безредиците и престъпленията и защитата на правата и свободите на другите.

Б. Преценката на Съда

1. Относно наличието на вмешателство

53. Съдът счита, че отказът на националните съдилища да регистрират „Илинден” представлява вмешателство от страна на властите при упражняването от жалбоподателите на тяхното право на свободно сдружаване (вж. *Сидирополус и други* [*Sidiropoulos and Others*], цитирано по-горе, р. 1612, пар. 31; *АПЕХ Юлдьозьотейнек Съвоетсеге и други с/у Унгария* [*АРЕН Üldözötteinek Szövetsége and Others v. Hungary*] (решение относно допустимостта), № 32367/96, 31 август 1999 г.; *Горзелик и други с/у Полша* [*Gorzelik and Others v. Poland*] [решение на Камарата], № 44158/98, пар. 52, ECHR 2004-I; и *Партидул Комунистилор (Непечеристи) и Унгуреану с/у Румъния* [*Partidul Comunistilor (Nepeceristi) and Ungureanu v. Romania*], № 46626/99, пар. 27, 3 февруари 2005 г.). „Илинден” е понесла последиците от отказа да бъде регистрирана, от който произтича и

липсата на правосубектност, по повод на опити да организира публични мероприятия. На няколко пъти властите не са отговаряли на уведомленията ѝ, като са изтъквали факта, че не е регистрирана, съдилищата понякога са отказвали да разглеждат жалбите ѝ поради това, че са подадени от името на несъществуващо юридическо лице (вж. *Станков и ОМО „Илинден”*, §§ 21, 25, 29 и 30; и *ОМО „Илинден” и Иванов*, §§ 19, 24, 43 и 49, цитирани по-горе).

54. Според чл. 11 подобно вмешателство може да бъде основателно, единствено когато е било „предвидено в закона”, преследвало е някоя от законовите цели, посочени в ал. 2 на същия текст и е било „необходимо в едно демократично общество” за постигането на тези цели.

2. Относно това дали вмешателството е било „предвидено в закона”

55. Съдът отбелязва, че основанията, на които националните съдилища са се позовавали, за да откажат регистрацията, се менят. Същевременно обаче Съдът отбелязва, че отказът да бъде регистрирана „Илинден” се е основавал на разпоредби на Конституцията от 1991 г., Закона за лицата и семейството от 1949 г. и няколко други закона. При тези обстоятелства, и като припомня, че е задача преди всичко на националните съдилища да тълкуват и прилагат националните закони, Съдът е склонен да приеме, че въпросното вмешателство е било предвидено в закона (вж. *Бесарабска метрополитска църква и други с/у Молдова* [*Metropolitan Church of Bessarabia and Others v. Moldova*], № 45701/99, §§ 107-10, ECHR 2001-XII; и, *mutatis mutandis*, *Станков и ОМО „Илинден”*, цитирано по-горе, §§ 81 и 82). Доколкото жалбоподателите оспорват правилността на съдебната преценка на относимите обстоятелства и обосноваването на мотивите на националните съдилища, следва да се отбележи, че се налага тези проблеми да бъдат разгледани в контекста на въпроса относно това дали вмешателството при упражняването на правото на жалбоподателите на свободно сдружаване е било необходимо в едно демократично общество – въпрос, който изглежда да е централният аспект на настоящето дело (вж., *mutatis mutandis*, *Доган и други с/у Турция* [*Doğan and Others v. Turkey*], № 8803-8811/02, 8813/02 и 8815-8819/02, пар. 149, ECHR 2004-VI (извлечения); и *Партидул Комунистilor (Непечеристи) и Унгуреану* [*Partidul Comunistilor (Nepeceristi) and Ungureanu*], цитирано по-горе, пар. 34).

3. Относно това дали вмешателството е преследвало законова цел

56. Съдът припомня, че изключенията от правото на свободно сдружаване следва да бъдат стриктно тълкувани, в смисъл че

изброяването им е напълно изчерпателно и съдържанието им е ограничено (вж. *Сидирополус и други* [*Sidiropoulos and Others*], цитирано по-горе, pp. 1613-14, пар. 38). Въпреки това, и като има предвид материалите по делото, Съдът приема, че намерението е било вмешателството да защити един или повече от интересите, на които се позовава правителството..

4. Относно това дали вмешателството е било „необходимо в едно демократично общество”

(а) Общи принципи, извлечени от практиката на Съда

57. Правото да са образува сдружение е неразделна част от предвиденото в чл. 11 право, въпреки че този текст изрично говори единствено за създаването на профсъюзи. Възможността гражданите да създават юридическо лице, за да осъществяват съвместна дейност в област от взаимен интерес е един от най-важните аспекти на правото на свободно сдружаване, без който това право би било лишено от всякакъв смисъл. Начинът, по който националните законодателства уреждат това право, и практическото ми прилагане от националните власти разкриват състоянието на демокрацията в дадена държава. Без съмнение държавите имат право да се убедят, че целите и дейността на сдружението отговарят на изискванията на законите им, но това трябва да става по начин, който е в съзвучие със задълженията им, поети по Конвенцията, и подлежи на контрол от органите, предвидени в Конвенцията (вж. *Сидирополус и други* [*Sidiropoulos and Others*], цитирано по-горе, pp. 1614-15, пар. 40).

58. В контекста на чл. 11 Съдът често пъти се е позовавал на фундаменталната роля, която политическите партии играят за осигуряването на плурализма и демокрацията, но сдруженията, създадени за други цели, в това число защитата на културното и духовното наследство, преследването на различни социално-икономически цели, провъзгласяването или разпространяването на някоя религия, стремежа към определено етническо самоопределение или утвърждаването на определено малцинствено самосъзнание, също са важни за доброто функциониране на демокрацията. Това е така, защото плурализмът се основава също така и на истинското признание и уважение на разнообразието и динамиката на културните традиции, етническите и културни идентичности, религиозните вярвания, творческите, литературните и социално-икономическите идеи и виждания. Хармоничното взаимодействие на хора и групи с различни идентичности е жизненоважно за постигането на социална сплотеност. Съвсем естествено е там, където гражданското общество се развива по един здрав начин, участието на гражданите в демократичните процеси да се постига до голяма степен чрез принадлежността към сдружения,

в които те могат да взаимодействат и съвместно да преследват цели от взаимен интерес (вж. *Горзелик и други* [*Gorzelik and Others*], цитирано по-горе, пар. 92).

59. Имайки предвид, че прилагането на практика на принципа на плурализъм е невъзможно, ако едно сдружение не може да изразява свободно своето мнение и виждания, Съдът също така е признал, че закрилата на вижданията и правото на свободното им изразяване по смисъла на чл. 10 от Конвенцията е една от целите на правото на свободно сдружаване (вж. *Горзелик и други* [*Gorzelik and Others*], цитирано по-горе, пар. 91). Подобна обвързаност е от особено значение, в случаите – какъвто е настоящият случай – когато намесата на властите срещу някое сдружение представлява поне отчасти реакция срещу неговите виждания и изявления (вж. *Станков и ОМО „Илинден”*, цитирано по-горе, пар. 85 *in fine*).

60. Правото на свободно изразяване на мнения е един от основополагащите принципи на демократичното общество и едно от необходимите условия за напредъка му и за разгръщането на потенциала на всеки индивид. При ограниченията, предвидени във втората алинея на чл. 10 то се отнася не само до „информация” или „идеи”, които се възприемат добре, смятани са за безобидни или са обект на безразлично отношение, но и спрямо онези, които засягат, шокират или смущават. Такива са просто изискванията на плурализма, търпимостта и широтата на възгледите, без които няма „демократично общество” (пак там, пар. 86; и *Цейлан с/у Турция* [*Ceylan v. Turkey*] [решение на Камарата], № 23556/94, пар. 32, ECHR 1999-IV, където има и допълнителни препратки).

61. Следователно изключенията, предвидени в чл. 11, следва да бъдат тълкувани стриктно. Единствено убедителни и нетърпящи възражение причини могат да оправдаят ограниченията на правото на свободно сдружаване. Когато решават дали е налице необходимост по смисъла на чл. 11(2), държавите разполагат само с ограничено право на преценка, чието упражняване подлежи на строг европейски контрол по отношение на закона и актовете по приложението му, включително постановените от независимите национални съдилища решения (вж. *Сидирополус и други* [*Sidiropoulos and Others*], цитирано по-горе, пак там).

62. Когато Съдът осъществява своя контрол, задачата му не е да замести вижданията на съответните национални органи със своето собствено виждане, а по-скоро да прегледа в контекста на чл. 11 решенията, които те са взимали при упражняването на своето право на преценка. Това не означава, че Съдът трябва да се ограничи с това да провери дали съответната държава е упражнила правото си на преценка по един разумен, внимателен и добросъвестен начин; Съдът следва да разгледа вмешателството, което е предмет на жалбата, в

светлината на цялото дело и да реши дали то е било „съразмерно на преследваните законови цели” и дали причините, изтъквани от националните власти, за да обосноват вмешателството, са „релевантни и достатъчни”. Когато прави тази преценка, Съдът трябва да се убеди, че националните власти са прилагали критерии, които са в съответствие с принципите, съдържащи се в чл. 11, и че, наред с това, са основали решенията си на една приемлива преценка на относимите обстоятелства (пак там).

(б) Прилагане на общите принципи спрямо настоящето дело

63. В светлината на принципите, които бяха обяснени по-горе, Съдът сега трябва да прегледа конкретните основания, които се изтъкват, за да бъде оправдано самото вмешателство и интензитета на това вмешателство.

(i) Основания, които се изтъкват, за да бъде оправдано вмешателството

64. Съдът отбелязва, че националните съдилища в своите решения и правителството в своята защита разчитат на три групи аргументи, за да оправдаят вмешателството при упражняването на правото на свободно сдружаване на жалбоподателите (вж. по-горе тт. 17, 19, 21 и 44-51). При това положение Съдът ще разгледа една по една тези три групи от аргументи.

(а) Твърдения за формални пропуски в документите за регистрацията на „Илинден”

65. Първата група от причини се отнася до някои твърдяни формални пропуски в документите, представени пред съдилищата във връзка с регистрацията на „Илинден” (вж. по-горе т. 47).

66. Благоевградският окръжен съд стига до извода, че (а) с оглед на несъответствията между двете версии на протокола от учредителното събрание не може да се установи по категоричен начин колко души са станали учредители и дали „Илинден” действително е била учредена и че (б) уставът на организацията е подписан само от членове на управителния ѝ съвет, а не от всички учредители (вж. по-горе т. 17). Софийският апелативен съд и Върховният касационен съд не споменават първия пропуск, а се позовават само на втория, явно защото първият е бил отстранен чрез представянето пред Софийския апелативен съд на изменен протокол от учредителното събрание (вж. по-горе т. 18).

67. Изглежда, че документите, първоначално представени пред Благоевградския окръжен съд от учредителите, не са отговаряли напълно на техническите изисквания на закона. Изглежда обаче, че по-късно по време на производството пред Софийския окръжен съд жалбоподателите са отстранили тези пропуски, като са представили (а)

изменен протокол от учредителното събрание и (б) списък с подписите на всички учредители на „Илинден”, които не са членове на управителния съвет, явно с цел да бъде установено, че всички учредители са съгласни с устава на организацията. От решението на Софийския апелативен съд не става ясно дали тези нови обстоятелства са взети предвид. Това не става ясно и от решението на Върховния касационен съд, който само е отбелязал, че под подписан екземпляр на устава се разбира екземпляр с подписите на учредителите, а не „отделни списъци и протоколи” (вж. по-горе тт. 19 и 21). Чл. 136(1) от Закона за лицата и семейството от 1949 г. обаче не уточнява техническия начин, по който уставът трябва да е подписан. Само предвижда, че трябва да бъде „подписан от учредителите” (вж. по-горе т. 26), като явната причина за това е да може да се види, че всички са съгласни със съдържанието на устава.

68. На Съда не бяха посочени примери относно това как националните съдилища обикновено подхождат, когато се занимават със заявления за регистрация на юридически лица с нестопанска цел или други юридически лица, които са в състояние да посочат с достатъчна степен на сигурност точния смисъл на формалните изисквания за регистрация и степента на точност, която се изисква от учредителите при изготвянето на документите, необходими за регистрацията – все въпроси, които се уреждат от вътрешните закони и практика. С оглед на явната липса на повече подробности в това отношение Съдът обаче застава на позицията, че може да бъде прието, че чрез представянето на два отделни листа с подписи – първоначално един с подписите на членовете на управителния съвет, а по-късно още един с подписите на останалите учредители – жалбоподателите са направили необходимото за установяването на факта, че всички учредители са съгласни с устава на „Илинден”.

69. В заключение, имайки предвид всички материали по делото и цялостния контекст, Съдът не счита, че констатациите на националните съдилища, според които в документите, представени от учредителите на „Илинден”, има пропуски от технически характер, са достатъчни, за да бъде отказана регистрацията при описаните обстоятелства.

(β) Твърдения относно материалното противоречие на устава на „Илинден” на Конституцията и законите на страната

70. Втората група от основания, изтъквани като оправдание за вмешателството при упражняването от жалбоподателите на правото им на свободно сдружаване, се състои в твърдения за противоречие на някои текстове от устава на „Илинден” с определени разпоредби на Конституцията и законите на страната (вж. по-горе тт. 48 и 51).

71. Според Софийския апелативен съд и Върховния касационен съд „Илинден” допуска единствено „македонци” да станат нейни членове, което е дискриминационно (вж. по-горе тт. 19 и 21). Този извод се основава на явно изопачен цитат от разпоредба на устава, чийто пълен текст гласи, че „[в]секи македонец както и гражданин с различна етническа принадлежност може да стане член на организацията” (вж. по-горе т. 15).

72. Освен това Софийският апелативен съд стига до извода, че след като една от целите на „Илинден” е да се стреми към „автокефален статут на македонската църква в Пиринска Македония”, то организацията възнамерява да извършва религиозни дейности и трябва следователно да получи регистрация от Министерския съвет преди да получи съдебна регистрация (вж. по-горе т. 19). Разпоредбата (чл. 133а от Закона за лицата и семейството от 1949 г.), която поставя такова изискване, се отнася обаче до вероизповедания и религиозни образователни организации, т.е. до субекти, които проповядват религия или се занимават с религиозно обучение (вж. по-горе т. 26). По нищо не личи „Илинден” да попада в някоя от тези категории.

73. Най-сетне, всички съдебни инстанции стигат до извода, че „провеждането на мирни събрания, митинги и шествия” и „издигането на независими кандидати” при провеждането на избори са политически дейности, които само политическите партии могат да осъществяват (вж. по-горе тт. 17, 19 и 21). Този аргумент бе използван и от правителството по време на пледоариите (вж. по-горе т. 51). Следователно, „Илинден” трябвало да се регистрира като политическа партия, а не като сдружение с нестопанска цел. Същевременно разпоредбата на чл. 12(2) от Конституцията от 1991 г. (вж. по-горе т. 25) на практика означава, че само партиите като такива могат да участват в изборите, а не че организация, която не е политическа партия, не може да подкрепя независими кандидати в едни избори – нещо, което изглежда да е широко разпространена практика в българския политически живот. Колкото до чл. 13 от Закона за политическите партии от 1990 г. (вж. по-горе т. 27), той само забранява на сдруженията, ако не са регистрирани като политически партии, да извършват „организирана” политическа дейност, и то не изобщо, а само „в предприятия, учреждения и организации”. Според определението, дадено от същия текст, „организирана политическа дейност” означава провеждането на митинги, демонстрации, събрания и други форми на публична агитация „в подкрепа или във вреда на политическите партии, както и на кандидати за избори”, а не организирането на каквито и да е такива мероприятия. От друга страна, чл. 43(1) от Конституцията от 1991 г. и чл. 2 от Закона за събранията, митингите и манифестациите от 1990 г. изрично

предвиждат, че всеки, включително сдруженията, може да провежда събрания, митинги и манифестации (вж. по-горе тт. 25 и 28).

74. С оглед на всичко това Съдът, макар и да приема, че е задача преди всичко на националните съдилища да тълкуват и прилагат националното право, не е убеден, че изводите им относно твърденията за материално противоречие на устава на „Илинден” на Конституцията и законите на страната представляват достатъчно оправдание за спорното вмешателство.

(γ) Твърдения за опасност, произтичаща от целите и изявленията на „Илинден”

75. Третата група от основания, изтъквани като оправдание за отказа да бъде регистрирана „Илинден”, беше развита от правителството по време на пледоариите и явно се основаваше на мотивите на Благоевградския окръжен съд. Тези аргументи могат да бъдат сведени до следното: твърдението, че съществува „македонско малцинство” в България, и намерението на „Илинден” да защитава правата на това малцинство (за които организацията твърди, че се нарушават) и да подкрепя сепаратистки виждания стават опасни за териториалната цялост на страната, обществения ред и правата и свободите на другите, ако бъде допусната регистрацията на организацията (вж. по-горе тт. 17, 44, 45, 49 и 50). Тези аргументи до голяма степен съвпадат с мотивите на Конституционния съд, който е обявил близка организация, политическа партия ОМО „Илинден” – ПИРИН, за противоконституционна на 29 февруари 2000 г. (вж. *ОМО „Илинден” – ПИРИН и други*, цитирано по-горе, §§ 21-27), както и с основанията, на които се позовават всички съдебни инстанции, за да откажат на „Илинден” да бъде регистрирана през 1990 – 91 г. и отново през 2002 – 04 г. (вж. по-горе тт. 11, 12, 22, 23 и 24).

76. Все пак, самият факт, че група лица призовават към автономия или дори искат отцепването на част от територията на страната – като по този начин настояват за фундаментални конституционни и териториални промени – не може автоматично да оправдае ограничаване на правата, закрепени в член 11 от Конвенцията. Изразяването на сепаратистки виждания и настояването за териториални промени в изказвания, демонстрации или програмни документи не е равнозначно, *per se*, на заплаха към териториалната цялост на страната и националната сигурност (вж., *mutatis mutandis*, *Станков и Обединената Македонска Организация „ИЛИНДЕН” срещу България* [*Stankov and the United Macedonian Organisation Ilinden*] цитирано по-горе, пар. 97; *Свободна и демократична партия (ÖZDEP) срещу Турция* [*Freedom and Democracy Party (ÖZDEP) v. Turkey*] [GC], номер 23885/94, пар. 41, ЕСПЧ 1999-VIII; и *Язар и други срещу Турция* [*Yazar and Others v. Turkey*], номера 22723/93, 22724/93 и

22725/93, §§ 57 и 58, ЕСПЧ 2002-II). Независимо колко шокиращи и неприемливи някои позиции или думи може да са се сторили на властите и мнозинството от населението, и независимо в каква степен исканията на „Илинден” са противоречали на закона, тяхното ограничение не изглежда оправдано с оглед обстоятелствата по настоящото дело. В демократично общество, основано на върховенството на закона, следва да бъде осигурена подходяща възможност за изразяване на политическите идеи, оспорващи съществуващия ред и чиято реализация се пропагандира чрез мирни средства посредством упражняването на правото на сдружаване, както и чрез други законосъобразни средства (вж., *mutatis mutandis*, *Станков и Обединената Македонска Организация „ИЛИНДЕН” срещу България* [*Stankov and the United Macedonian Organisation Ilinden*] цитирано по-горе, пар. 97). Истина е, че стилът на разпоредбите от Устава на „Илинден” е бил жлъчен и че критиката към действията на българските власти е язвителна, което се демонстрира от, *inter alia*, употребата на думите „държавен тероризъм” и „геноцид” (вж. пар. 15 по-горе). Независимо от това, както Съдът е подчертавал в редица свои решения, свободата на изразяването на мнение се прилага не само по отношение на „информация” или „идеи”, които се възприемат благосклонно или които се разглеждат като безвредни или са обект на безразличие, но също и по отношение на тези, които обиждат, шокират или смуцават, включително език, толкова остър и груб, колкото и в конкретния случай (вж. Цейлан [*Ceylan*], цитирано по-горе, §§ 32-34).

77. Що се отнася до твърдяното пропагандиране към насилие, Съдът желае да припомни, че твърденията относно насилствените намерения от страна на „Илинден” бяха разгледани в *Станков и Обединената Македонска Организация „ИЛИНДЕН” срещу България* [*Stankov and the United Macedonian Organisation Ilinden*] (вж. §§ 99-103 от решението). Нито пък съществува доказателство по настоящия случай, което може да доведе до различно заключение, въпреки извода на Благоевградския окръжен съд, че „уставът на [„Илинден”] повдига сериозни опасения относно мирните средства за постигане на поставените от организацията цели” (вж. пар. 17 по-горе). В тази връзка, Съдът намира, че следва да се вземе предвид факта, че направените от сдружението декларации очевидно са включвали елемент на преувеличение, тъй като се е целяло да бъде привлечено внимание (вж. *Станков и Обединената Македонска Организация „ИЛИНДЕН” срещу България* [*Stankov and the United Macedonian Organisation Ilinden*], цитирано по-горе, пар. 102). Нещо повече, в случай, че впоследствие сдружението се беше опитало да извърши някакво подобно действие, властите не биха били безсилни; по силата на отменения чл. 146, ал.1 от Закона за лицата и семейството от 1949 г.

и чл. 13, ал.1, т.3, б. „б” от Закона за юридическите лица с нестопанска цел от 2000 г., компетентният окръжен съд може да прекрати съществуването на юридическо лице с нестопанска цел, когато извършва дейност, противоречаща на закона, устава му или общественения ред (вж. пар. 26 и 29 по-горе, *Сидиропоулос и други* [*Sidiropoulos and Others*], цитирано по-горе, стр.1618, пар. 46 и, като противоположен пример, *Горзелик и други* [*Gorzelik and Others*], цитирано по-горе, пар. 101).

78. Накрая, Съдът не е убеден, че ограничаването на правото на сдружаване на жалбоподателя е било необходимо за защитата на правата и свободите на мнозинството от населението на пиринския регион (вж. *Станков и Обединената Македонска Организация „ИЛИНДЕН” срещу България* [*Stankov and the United Macedonian Organisation Ilinden*], цитирано по-горе, пар. 105).

79. В заключение, Съдът счита, че декларациите и твърдените намерения на „Илинден” не съставляват достатъчно основание да се откаже регистрацията на сдружението.

(ii) (ii) Значението на вмешателството

80. Съдът желае да отбележи, че с оглед въздействието, което е имало върху жалбоподателите, оспорената мярка е била радикална: стигнала е толкова далеч, че дори е попречила на сдружението да започне каквато и да е дейност (вж. *Горзелик и други* [*Gorzelik and Others*], цитирано по-горе, пар. 105).

(iii) Заключение на съда

81. Съдът вече се е произнесъл в *Станков и Обединената Македонска Организация „ИЛИНДЕН” срещу България* [*Stankov and the United Macedonian Organisation Ilinden*] (цитирано по-горе, пар. 110), че сдружението-жалбоподател е имало само около три хиляди поддръжници, при това без всички от тях да бъдат активни. Нещо повече, както е очевидно от фактите по друго дело, засягащо сходна организация – политическата организация ОМО „ИЛИНДЕН” – ПИРИН”, нейното обществено влияние е било незначително (вж. *Обединената Македонска Организация „ИЛИНДЕН” – ПИРИН” и други* [*The United Macedonian Organisation Ilinden – PIRIN and Others*], цитирано по-горе, пар. 15 *in fine*). Въпреки всичко, властите са се стремили предварително да я лишат от каквато и да е възможност да участва в същинска дейност. Този подход, според Съда, не е бил оправдан по смисъла на пар. 2 на член 11 от Конвенцията.

82. В светлината на гореизложеното, Съдът стига до заключението, че отказът да бъде регистрирано сдружението „Илинден” е бил непропорционален на преследваните цели. С оглед на това, е налице нарушение на член 11 от Конвенцията.

III. ТВЪРДЕНИЕ ЗА НАРУШЕНИЯ НА ЧЛЕНОВЕ 6 ПАРАГРАФИ 1 И 14 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

83. Жалбоподателите твърдят, че създаването на „Илинден” е било субективно възпрепятствано, като причината за това се корени във факта, че основателите ѝ принадлежат към малцинствена група. Те се позовават на член 6, пар. 1 и член 14 от Конвенцията, които съответно гласят:

Член 6, параграф 1

„Всяко лице, при решаването на правен спор относно неговите граждански права и задължения ... има право на справедливо ... гледане на неговото дело ... от ... безпристрастен съд...”

Член 14

„Упражняването на правата и свободите, изложени в тази Конвенция, следва да бъде осигурено без всякаква дискриминация, основана на пол, раса, цвят на кожата, език, религия, политически и други убеждения, национален или социален произход, принадлежност към национално малцинство, имущество, рождение или друг някакъв признак.”

84. Съдът отчита, че въпросната жалба се основава на същите факти, както и жалбата по член 11. Взимайки предвид заключението, направено в пар. 82 по-горе, Съдът не счита, че е необходимо да се занимава с тази жалба (вж. *Сидиропоулос и други* [*Sidiropoulos and Others*], стр.1618-19, пар. 50 и стр. 1619, пар. 52; и *Партидул Комунистilor (Непецеришти)* [*Partidul Comunistilor (Nepeceristi)*] и *Унгуреану* [*Ungureanu*], пар. 63, и двете цитирани по-горе).

IV. ПРИЛАГАНЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

85. Член 41 от Конвенцията гласи:

“Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

A. Вреди

86. След допускането на жалбата на 9.09.2004 г., Съдът е поканил жалбоподателите да внесат своя иск за търсеното обезщетение, в съответствие с правило 60 от Правилника на Съда. Жалбоподателите не са направили искане за компенсация на имуществени или неимуществени вреди, претърпени в резултат на нарушението, отсъдено по настоящето дело, като са ограничили своето искане до възстановяване на таксите и разноските, възникнали в хода на съдебните производства пред националните съдилища, както и в производството пред Съда.

87. Правителството не е внесло становище.

88. При тези обстоятелства, Съдът не присъжда имуществени или неимуществени вреди (вж, *mutatis mutandis*, *Рябик срещу Русия* [*Ryabykh v. Russia*], номер 52854/99, §§ 67 и 68, ЕСПЧ 2003-IX).

B. Такси и разноски

89. Жалбоподателите търсят възстановяването на 3,726.80 български лева, съставляващи разходи, възникнали в хода на съдебните производства пред българските съдилища и страсбургския Съд, за адвокатски хонорари и съдебни такси, лично посещаване на съдебните заседания, изготвяне на иски и молби и защиты, фотокопиране и пощенски разноски за изпращането на документи. Те представят споразумения за хонорари, фактури и пощенски разписки.

90. Правителството не е внесло становище.

91. Отчитайки всички относими фактори, Съдът присъжда общо на всички жалбоподатели сумата от 1,900 евро, както и всички данъци, евентуално дължими върху тази сума, които да бъдат преведени в банковата сметка на г-н Йордан Костадинов Иванов, председател на „Илинден”, България.

С. Лихва при неизпълнение

92. Съдът счита за уместно лихвата за неизпълнение да бъде обвързана с пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, увеличена с три пункта.

ПОРАДИ ТЕЗИ ПРИЧИНИ, СЪДЪТ:

1. *Приема* с шест срещу един гласа, че е налице нарушение на член 11 от Конвенцията;
2. *Приема* единодушно, че не е необходимо да се произнася по твърденията за нарушения на член 6 пар. 1 и член 14 от Конвенцията;
3. *Приема* с шест срещу един гласа
  - (а) че държавата-ответник следва да заплати на жалбоподателите, в срок от три месеца от датата, на която решението стане окончателно в съответствие с чл. 44, пар. 2 от Конвенцията левовата равностойност, изчислена по курса за деня на плащането, на 1,900 евро (хиляда и деветстотин евро) за такси и разноски, както и евентуално дължимите данъци, чрез банков превод в банковата сметка на г-н Йордан Костадинов Иванов в България.
  - (б) че от изтичането на горепосочения тримесечен срок до окончателното плащане върху горепосочената сума ще се дължи проста лихва в размер, равен на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка за периода на забавата, увеличена с три пункта;
4. *Отхвърля* единодушно останалата част от иска на жалбоподателите за търсеното обезщетение.

Съставено на английски език и оповестено в писмен вид на 19.01. 2006 г., в съответствие с правило 77, §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Сорен НИЛСЕН

Секретар

Кристос РОЗАКИС

Председател

В съответствие с член 45 пар. 2 от Конвенцията и правило 74 пар. 2 от Правилника на Съда, особеното мнение на г-жа Ботушарова се прилага към настоящото решение.

К.Л.Р.

С.Н.

ОСОБЕНО МНЕНИЕ НА СЪДИЯ БОТУШАРОВА

1. Мнозинството намира, че по настоящето дело е налице нарушение на член 11 от Конвенцията. Аз не мога да се присъединя към това заключение поради следните причини.

2. Принципите, на които Съдът основава подхода си към твърдения за наличие на неоправдано вмешателство по отношение свободата на сдружаването, са ясно изразени в практиката му, към която настоящето дело препраща (вж. пар. 53, 55 и 57-62 от решението). Напълно приемам тези принципи. Съгласна съм също така с мнозинството, че задачата на Съда по всяко едно дело е внимателно да разгледа в светлината на тези принципи конкретните основания, посочени като обосновка за дадено вмешателство, както и неговото значение (вж. пар. 63 от решението). Самото приложение на тези принципи към фактите по настоящето дело биха могли обаче да доведат до различно заключение, стига да беше дадена нужната тежест на конкретните обстоятелства и, по-конкретно, на причините, изтъкнати от национални съдилища за отказване регистрацията на сдружението-жалбоподател.

3. Настоящата жалба, въпреки, че представлява част от обща група (вж. *Станков и Обединената македонска организация „Илинден” срещу България* [*Stankov and the United Macedonian Organisation Ilinden v. Bulgaria*], номера 29221/95 и 29225/95, ЕСПЧ 2001-IX; *Обединената македонска организация „Илинден” и Иванов срещу България* [*The United Macedonian Organisation Ilinden and Ivanov v. Bulgaria*], номер 44079/98, 20.10.2005 г.; *Обединената македонска организация „Илинден”-ПИРИН” и други срещу България* [*The United Macedonian Organisation Ilinden – PIRIN and Others v. Bulgaria*], номер 59489/00, 20.10.2005 г.; и *Иванов и други срещу България* [*Ivanov and Others v. Bulgaria*], номер 46336/99, 24.11.2005 г.), илюстрира добре принципа, че независимо от отделеното внимание върху цялостния контекст, Съдът следва, доколкото това е възможно, да го ограничи до въпросите, повдигнати от конкретно разглеждания казус (вж. *Мелачер и други срещу Австрия* [*Mellacher and Others v. Austria*], решение от 19.12.1989 г., Том А, номер 169, стр. 24, пар. 41; и *Кокинакис срещу Гърция* [*Kokkinakis v. Greece*], решение от 25.05.1993 г., Том А номер 260-А, стр. 18, пар. 35). Делото изцяло се отнася, както е посочено в пар. 30 от решението, до отказа за регистрация на „Илинден” през 1998-99 г., но не до по-ранния сходен отказ от 1990-91 г., или до последващия от 2002-04 г. По подобен начин, Съдът не е призван да отсъди в настоящето дело по отношение на различните взаимоотношения между „Илинден” и властите в течение на годините (вж. пар. 31 от решението). Ето защо, конкретният въпрос, поставен на обсъждане пред Съда днес, е не дали ограничението на свободата на

събранията и сдружаването на „Илинден”, нейните членове и поддръжници е приемливо по принцип, а доколко отказът за регистрация на сдружението през 1998-99 г. е бил оправдан, като съответно се отдаде и нужното внимание на мотивацията на националните съдилища. Следователно, фактът, че ограничаването на правата по член 11 от Конвенцията на сдружението-жалбоподател са разглеждани като проблематични в други случаи не бива да предreshава изхода на конкретното дело.

4. Както отбелязва мнозинството, основният въпрос тук е доколко ограничаването на свободата на сдружаване на жалбоподателите е било необходимо в едно демократично общество (вж. пар. 55 *in fine* от решението). Анализът по-долу съответно фокусира върху това.

5. Съдът е имал възможност в редица свои решения да заяви, че по причина на прекия си и продължителен контакт с жизнените сили на техните страни, държавните власти са, по принцип, в по-добра позиция да се произнесат по необходимостта от вмешателство. Поради тази причина, те разполагат с определена свобода на преценка, чиито обем е поставен в зависимост от конкретното право, закрепено в Конвенцията. Това съответно определя до каква степен Съдът ще изследва деликатни въпроси, особено в случаи, подобни на настоящия, в които поведението и изявленията на дадена общност, чиято свобода на сдружаване е ограничена от властите, е генерирала напрежение в регион, характеризирани от засилена местна чувствителност. Вече съм имала възможност да посоча тази особеност в отделни мнения по различни дела – *Станков и Обединената македонска организация „Илинден”* [Stankov and the United Macedonian Organisation Ilinden] (цитирано по-горе), както и, по-наскоро, в *Обединената македонска организация „Илинден”-ПИРИН и други* [The United Macedonian Organisation Ilinden – PIRIN and Others], и *Иванов и други* [Ivanov and Others] (и двете цитирани по-горе).

6. По настоящето дело, националните съдилища са стигнали до заключението, че документите приложени от жалбоподателите към искането за регистрация свидетелства, че, *inter alia*, „Илинден” „не изключва категорично използването на насилие” (вж. пар. 17 от решението). Действително, уставът на „Илинден” поражда с грубостта на използвания език (вж. пар. 15 от решението). Вземайки предвид, че националните власти – в конкретния случай, първоинстанционният съд – са в по-добра позиция да направят подобни конкретни оценки на фактите, тяхното заключение, че езикът на устава сочи за съществуването на евентуален риск от насилие не изглежда пресилено. В тази връзка, трябва да се вземе предвид факта, че са налице редица примери от миналото (а трябва да се отбележи) и впоследствие, в които членовете и поддръжниците на „Илинден” са имали сблъсъци с опонентите си. Тези инциденти, до голяма степен, са били причинени

от провокативността на сепаратистките изказвания от страна на организацията и заплахите срещу териториална цялост на страната. Обратното, липсата на какъвто и да е идентифициран риск от насилие беше една от основните причини, поради които в решено наскоро дело беше заключено, че разпускането на политическа партия е в нарушение на член 11 от Конвенцията (вж. *Обединената македонска организация „Илинден”-ПИРИН и други* [*The United Macedonian Organisation Ilinden – PIRIN and Others*], цитирано по-горе, пар. 60). Следва да се даде нужната тежест и на съществуващата в пиринския регион местна чувствителност и съответно произтичащата от това необходимост за засилена бдителност на властите.

7. Нещо повече, при вземане на своите решения националните съдилища са взели предвид и редица недостатъци в документацията за регистрация на „Илинден”, които са от технически характер или са по същество.

8. Накрая, вмешателството, колкото и радикално да е то (пар. 80 от решението) не е имало същия съществен ефект, както вмешателството, предмет на делото *Обединената македонска организация „Илинден”-ПИРИН и други* [*The United Macedonian Organisation Ilinden – PIRIN and Others*] (цитирано по-горе). Във въпросния казус, разпуснатата политическа партия вече е била съществувала за определен период от време и е била участвала в политическия живот на страната.

9. Поради тези причини, колкото и неприятен да изглежда отказа на националните съдилища да регистрират „Илинден” през 1998-99 г., не бих могла да заключа, че при дадените обстоятелства по делото той съставлява нарушение на правата на жалбоподателя по смисъла на член 11 от Конвенцията.